

Piotr Steczkowski

Szafarz sakramentu bierzmowania

Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej 5,
331-341

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Piotr Steczkowski

SZAFARZ SAKRAMENTU BIERZMOWANIA

Aby lepiej ukazać aktualną normatywę Kościoła dotyczącą szafarza sakramentu bierzmowania, warto wpierv choćby w sposób skrótowy przedstawić problem w jego wymiarze historycznym.

1. Krótki rys historyczny

W Kościele pierwotnym przez pierwsze trzy wieki sakramentu bierzmowania udzielał biskup, ponieważ to właśnie on zwyczajnie przewodniczył rytowi inicjacji chrześcijańskiej jako głowa Kościoła lokalnego. Podczas takiej liturgii były udzielane wszystkie trzy sakramenty inicjacji tj. chrzest, bierzmowanie i Eucharystia¹.

W okresie tym, nawet jeśli chrztu udzielał kapłan lub jakaś inna osoba (a działo się tak szczególnie w miejscach oddalonych od miast - siedzib biskupów), to jednak biskupi udawali się tam, aby osobiście udzielić sakramentu bierzmowania, jak możemy wnioskować ze świadectw patrystycznych².

¹ Por. A. Mostaza, Confemnazione, w: Nuovo dizionario di diritto canonico, red. C. Corral, V. de Paols, G. Ghirlanda, Cinisello Balsamo (Milano) 1993, s. 265. W tradycji spotykamy dwa terminy na określenie sakramentu bierzmowania: *confirmatio* i *chrisma*. Pierwszy termin pochodzi z Gallii, natomiast drugi był używany w Italii i ma swoje źródło w czynności namaszczenia olejem świętym bierzmowanego. Por. R. Falsini, L'iniziazione cristiana e i suoi sacramenti, Milano 1992, s. 127-129.

² Por. J. Auer, I sacramenti della Chiesa, Asyż 1974, s. 148.

Od początku IV w. wraz ze wzrostem liczby chrześcijan i z rozszerzaniem się chrześcijaństwa na tereny wiejskie, pojawia się praktyka udzielania bierzmowania także przez kapłanów. Mogli oni bierzmować w przypadku nieobecności biskupa, ale także w jego obecności, gdy otrzymali taki mandat od niego. Taka praktyka została zaakceptowana na Wschodzie. Natomiast w Kościele Zachodnim zauważa się od początku tendencję rezerwowania bierzmowania wyłącznie biskupom. Rodzą się zakazy sprawowania tego sakramentu przez kapłanów, a więc przeciw zwyczajowi dość szeroko rozpowszechnionemu także w niektórych Kościołach lokalnych tradycji zachodniej np. w Gallii, Północnej Afryce, Hiszpanii oraz okolicach Rzymu³.

Synod w Elwirze na początku IV w. uznaje wyłączne prawo biskupa do udzielania bierzmowania. Papież Innocenty I utrzymywał, że tylko biskup może przekazać dar Ducha Świętego i dlatego do niego należy namaszczać olejem świętym czoło tego, kto przyjmuje sakrament. Leon I w swoim liście skierowanym do biskupów Germanii i Galii występuje przeciwko tzw. *corepiscopi*⁴, którzy udzielali bierzmowania, utrzymując, że tylko ci, którzy posiadają pełnię święceń mogą to czynić. W podobny sposób wypowiedali się papieże Gelazy I i św. Grzegorz Wielki⁵.

Różnica między tradycją wschodnią, gdzie prezbiterzy mogli udzielać sakramentu bierzmowania, a tradycją zachodnią, gdzie tego czynić nie mogli, ma swoje źródło w rycie liturgicznym inicjacji chrześcijańskiej, który to ryt był różny w zależności od tradycji. Na Wschodzie bierzmowanie było całkowicie włączone w liturgiczną inicjację chrześcijańską i do tego stopnia związane z sakramentem chrztu, że nie odróżniano sakramentalnego znaku namaszczenia bierzmowanego od tego, które jest namaszczeniem w czasie sprawowania chrztu. Inaczej na Zachodzie - w rycie liturgicznym inicjacji chrześcijańskiej Kościoła rzymskiego rozróżnia się wyraźnie dwa namaszczenia. Pierwsze, które jest częścią integralną liturgii chrzcielnej, i które czynione winno być na szczycie głowy ochrzczonego, oraz drugie, które jest namaszczeniem należącym do sakramentu bierzmowania, i które winno być uczynione na czole przyjmującego ten sakrament. Właśnie to drugie namaszczenie od początku w dyscyplinie Kościoła Zachodniego było zarezerwowane biskupowi. Należy podkreślić, że papież zaka-

³ Por. A. Mostaza, *Confermazione*, s. 266.

⁴ Byli to kapłani - delegaci biskupa na tereny wiejskie, oddalone od siedziby głównej głowy Kościoła lokalnego, których jednak kompetencje często nie były ściśle i jasno określone.

⁵ Por. N. Iung, *Confirmation dans l'Eglise Occidentale*, w: *Dictionnaire de Droit Canonique*, t. 4, kol. 89-90.

zując kapłanom udzielania sakramentu bierzmowania, jako argumentację podawali tę właśnie tradycję kościelną. Ani razu nie został użyty w tej materii argument dogmatyczny. Z analizy historycznej wynika, że konieczność obecności biskupa w czasie bierzmowania była postrzegana bardziej w perspektywie komunii z Kościołem, niż jako realizacja jego władzy apostołskiej. Można powiedzieć, że właśnie w tym punkcie znajdujemy element wspólny dwóch tradycji: to biskup jest tym, który gwarantuje jedność wspólnoty z całym Kościołem. Ta rzeczywistość i zrazem prawda eklezjologiczna znalazła swój podwójny wyraz w dwóch różnych tradycjach. Na Wschodzie związek z biskupem zostaje wyrażony w sposób bardziej mistyczny, przez rezerwację tylko jemu konsekracji oleju (*myron*), którego musi użyć kapłan podczas celebracji bierzmowania. Na Zachodzie natomiast wymaga się obecności personalnej biskupa⁶.

I tak, począwszy od VIII - IX w. dyscyplina Kościoła rzymskiego, rezerwująca bierzmowanie tylko biskupom, obowiązuje w prawie wszystkich Kościołach Zachodu z wyjątkiem Hiszpanii. W obronie dyscypliny rzymskiej występują synody: w Paryżu z 829 r., w Meaux z roku 845 i w Worms z roku 868. W tym celu używano także fałszywych dekretów, przypisywanych papieżom z III i IV w.: Urbanowi, Euzebiuszowi i Milcjaduszowi⁷.

Ważnym krokiem naprzód w doktrynie dotyczącej szafarza bierzmowania stał się Sobór Florencki. W *Bulli dla Armenów* papież Eugeniusz IV orzekł, iż jedynie biskup może być szafarzem zwyczajnym sakramentu bierzmowania. Ta konstatacja opierała się na argumentacji, że tylko apostołowie udzielali Ducha Świętego i to samo mogą czynić biskupi jako ich następcy. Papież dopuszczał jednak możliwość udzielania bierzmowania przez kapłana za dyspensą Stolicy Apostolskiej w przypadkach konieczności, lub innych racjonalnie uzasadnionych i zawsze przy użyciu krzyżma konsekrowanego przez biskupa⁸.

Ta normatywa została podtrzymana i potwierdzona przez Sobór Trydencki. Sobór ten deklarował, że tylko biskupi mają władzę zwyczajną bierzmowania i nie dzielą jej z kapłanami⁹.

⁶ Por. N. Iung, *Confirmation*, kol. 89-90; R. Falisini, *L'iniziazione*, s. 129-130; A. Nocent, *I tre sacramenti dell'iniziazione cristiana*, w: *Anamnesis*, t. 3/1: *La liturgia, i sacramenti: teologia e storia della celebrazione*, Casale Monferato 1986, s. 104-105.

⁷ Por. A. Mostaza, *Confermazione*, s. 266.

⁸ Por. C. Florent., *Sess. VIII, Bulla unionis Armenorum*, w: *COD*, s. 544.

⁹ Por. C. Trident; *Sess. VII, Canones de sacramento confirmationis*, c. 3, w: *COD*, s. 686; *Sess. XXII, Vera et catholica doctrina de sacramento ordinis ad condemmandos errores nostri temporis*, cap. IV, w: *COD*, s. 743.

Trzeba zauważyć, że takie prawo nie sprzyjało wiernym, którzy w swej dużej części zostawali pozbawieni sakramentu bierzmowania z powodu braku szafarza. Sytuacji tej nie poprawił zbytnio fakt, iż począwszy od XVIII w. papieże częściej udzielali zezwoleń kapłanom na udzielanie tego sakramentu. Dlatego też o. Wernz podczas prac nad poprzednim kodeksem na początku obecnego wieku zaproponował, aby udzielić uprawnień proboszczom do udzielania bierzmowania w przypadku niebezpieczeństwa śmierci. Niestety, jego propozycja nie została przyjęta, mimo racji przytaczanych przez słynnego prawnika, który wskazywał, że obowiązujące prawo wielu katolikom obrządku łacińskiego uniemożliwia w praktyce w ogóle przyjęcie sakramentu Ducha Świętego¹⁰.

2. Normatywa Kodeksu z 1917 r.

Kodeks z roku 1917 poświęca sprawie szafarza bierzmowania 4 kanony, systematyzując w ten sposób całą dyscyplinę kościelną w tej materii.

Przede wszystkim Kodeks potwierdza, że szafarzem zwyczajnym bierzmowania jest tylko biskup (kan. 782 § 1). W konsekwencji, biskup mógł udzielać ważnie tego sakramentu zawsze i wszędzie. Godziwie mógł to czynić w stosunku do swoich wiernych w granicach własnej diecezji, oraz w stosunku do wiernych z innych diecezji jeśli nie było jasnego i bezpośredniego sprzeciwu ze strony ich ordynariusza. Poza terytorium własnej diecezji, biskup mógł udzielać bierzmowania, jednak bez użycia pastorału i mitry, i tylko za zgodą ordynariusza miejsca (kan. 783 §§ 1, 2).

Szafarzem nadzwyczajnym wg Kodeksu z 1917 r. jest kapłan. Jednak nie wszyscy kapłani mogli ważnie udzielać tego sakramentu, ale jedynie ci, którzy otrzymali taką władzę - bądź na bazie prawa powszechnego, bądź też na bazie indultu udzielonego przez Stolicę Świętą (kan. 782 § 2).

Z mocy prawa powszechnego władzę udzielania sakramentu bierzmowania posiadali kapłani: kardynałowie nie będący biskupami, opaci i prałaci *nullius*, wikariusze i prefekci apostolscy (kan. 782 § 3). Kapłani, którzy posiadali tę władzę na mocy indultu apostolskiego mogli udzielać sakramentu bierzmowania zawsze ważnie, z ograniczeniami podobnymi do tych, które zostały postawione biskupom co do godziwości aktu¹¹.

¹⁰ Por. A. Mostaza, *Confermazione*, s. 266-267.

¹¹ Por. Cappello, *De sacramentis*, t. 1, s. 176.

Prezbiterzy Kościoła łacińskiego nie mogli ważnie bierzmować wiernych innego obrządku bez zezwolenia Stolicy Świętej. Kodeks nie precyzował, czy byłoby ważne bierzmowanie udzielone przez kapłana obrządku wschodniego wiernemu obrządku łacińskiego. Wg o. Cappello taki akt byłby wprawdzie niegodziwy, ale ważny¹².

Kodeks nakładał także na biskupów i kapłanów, którzy posiadali władzę bierzmowania, obowiązek udzielania tego sakramentu wiernym (kan. 785).

Jak zatem widać, Kodeks z 1917 r. nie wprowadził żadnej istotnej zmiany do wcześniej obowiązującego prawa. Dlatego też, po tragicznym doświadczeniu dwóch wojen światowych, kiedy to wielu wiernych musiało umierać pozbawionych łaski tego sakramentu, Stolica Święta zdecydowała udzielić władzy bierzmowania znacznie szerszej grupie prezbiterów. Dekret Kongregacji Sakramentów *Spiritus Sancti munera* z 14 września 1946 r. udzielał takiej władzy wszystkim proboszczom i wikariuszom parafialnym, oraz innym, zrównanym z nimi w prawie. Do ważnego i godziwego wykonywania tych uprawnień konieczne było spełnienie następujących warunków:

- 1) udzielona władza musiała być wykonywana osobiście, bez możliwości jej delegowania;
- 2) mogła być wykonywana tylko na własnym terytorium;
- 3) w przypadkach prawdziwego niebezpieczeństwa śmierci wiernego.

Ponadto, już tylko dla godziwości aktu, było wymagane, aby nie mógł przybyć żaden biskup katolicki, aby bierzmowania udzielić za darmo, oraz dokonać wpisu do parafialnej księgi bierzmowanych.

Stolica Apostolska, dla uregulowania w sposób jak najbardziej kompleksowy dyscypliny Kościoła dotyczącej szafarza bierzmowania, wydała jeszcze inne dwa dekryty uzupełniające do *Spiritus Sanctus munera*: pierwszy - Kongregacji Rozszerzania Wiary z 18 grudnia 1947 r., gdzie dopuszczano możliwość udzielenia władzy bierzmowania wszystkim misjonarzom pełniącym funkcje duszpasterskie; drugi - Kongregacji Kościołów Wschodnich z 1 maja 1948 r., który postanawiał, że wierni obrządku wschodniego mogą przyjmować ten sakrament z rąk kapłanów obrządku łacińskiego, którzy mają władzę bierzmowania w stosunku do wiernych własnego obrządku¹³.

Taka dyscyplina przetrwała aż do reformy posoborowej prawa liturgicznego i kanonicznego.

¹² Tamże, s. 180; CJC kan. 784; 782 §§ 4, 5.

¹³ Por. Cappello, *De sacramentis*, t. 1, s. 183-184.

3. Normatywa aktualnego Kodeksu

Kodeks Jana Pawła II poświęca omawianemu zagadnieniu siedem kanonów. Trzeba zauważyć, że w kanonach tych nie występuje terminologiczne rozróżnienie szafarza zwyczajnego i nadzwyczajnego sakramentu bierzmowania. W tekście pojawia się tylko pojęcie *minister ordinarius*. Mimo to, w literaturze kanonistycznej w oparciu o treść norm kodeksowych mówi się o szafarzu nadzwyczajnym bierzmowania w Kościele łacińskim.

3. 1. Szafarz zwyczajny bierzmowania

Przede wszystkim Kodeks potwierdza, że szafarzem zwyczajnym sakramentu bierzmowania jest biskup (kan. 882). W ten sposób podtrzymuje w całości tradycyjną doktrynę Kościoła Zachodniego, która została już wyrażona na Soborze Florenckim.

Sobór Watykański II, którego dokumenty stanowią główne źródło dla obecnego Kodeksu, mówiąc o biskupach jako szafarzach bierzmowania, nie używa terminu *ordinarius*, ale mówi: „Ipsi [episcopi] sunt ministri *originarii* confirmationis” (LG 26)¹⁴. Także *Rytuał* używa terminu *originarius* (OC 7). Dlaczego więc Kodeks zmienia terminologię? Należy stwierdzić, że termin *minister originarius* był proponowany w pierwszych schematach przygotowywanego Kodeksu. Jednak komisja ds. reformy Kodeksu postanowiła zmienić go na *minister ordinarius* uzasadniając, że ten ostatni termin jest terminem bardziej prawniczym i bardziej zgodnym z tradycją Kościoła łacińskiego, dla którego Kodeks jest przeznaczony¹⁵.

Wyrażenie *minister ordinarius* (szafarz zwyczajny) lepiej uwypukla fakt, że to biskup na mocy swego urzędu biskupiego posiada władzę bierzmowania, pozostając w ten sposób odróżniony od innych szafarzy tego sakramentu. Obecność biskupa jako szafarza sakramentu bierzmowania miała zawsze w tradycji zachodniej wielkie znaczenie teologiczne. W ten bowiem sposób jasno ukazuje

¹⁴ W wydaniu pallotyńskim polskiego tłumaczenia tekstów soborowych zacytowany fragment jest przetłumaczony następująco: „Oni [biskupi] są naturalnymi włodarzami udzielanego na ich terenie bierzmowania”. Nie oddaje to znaczenia łacińskiego *originarii*. Dlatego też w tekście postanowiono używać terminu łacińskiego - także w odniesieniu do określenia „szafarz zwyczajny” (*minister ordinarius*).

¹⁵ Por. Mostaza, Confermtazione, s. 267; A. Montan, I sacramenti dell'iniziazione cristiana, w: I sacramenti della Chiesa, Bologna 1989, s. 59.

się odniesienie do pierwszego wylania Ducha Świętego, ściśłą więź jaką nawiązują bierzmowani z Kościołem, oraz mandat jaki otrzymują, aby być świadkami Chrystusa między ludźmi. Ta motywacja teologiczna uwidacznia się zarówno w *Rytuale*, jak i w nowym Katechizmie Kościoła (por. OC 7, KKK 1313).

W Kodeksie dla Kościołów Wschodnich nie pojawia się termin *minisier ordinarius*. Mówi się po prostu, że namaszczenie świętym *myron* (tak zwie się sakrament bierzmowania) zgodnie z Tradycją Kościołów Wschodnich jest udzielane przez kapłana (kan. 694). Norma ta przywołuje to, co zostało postanowione przez Sobór w Dekrecie *Orientalium Ecclesiarum*: „Przepisy o szafarzu bierzmowania św., będące w mocy od najdawniejszych czasów u chrześcijan wschodnich, mają być w pełni wznowione. Dlatego prezbiterzy mogą udzielać tego sakramentu, używając krzyżma poświęconego przez patriarchę lub biskupa” (OE 13).

W tym przypadku zasada teologiczna mówiąca o tym, że biskup jest *minister originarius* sakramentu bierzmowania, zostaje zachowana dzięki przepisowi nakazującemu używać do namaszczenia podczas bierzmowania tylko i wyłącznie krzyżma poświęconego przez biskupa lub patriarchę, a nigdy przez kapłana (CCEO kan. 693). Norma ta jest *ad validitatem* i nie zachowanie jej powoduje nieważność aktu, czyli bierzmowania. Dzięki takiemu obostrzeniu zostaje zachowany związek z biskupem jako „ekonomem łaski najwyższego kapłaństwa” (LG 26). Szafarze sakramentu bierzmowania otrzymując krzyżmo św. od biskupa manifestują swoją jedność z tym, który na mocy święceń biskupich i swojego urzędu, jest pierwszym szafarzem charyzmatów Ducha Świętego, oraz świadkiem i gwarantem w swoim Kościele lokalnym jedności i wiary apostołskiej¹⁶. Z tych samych powodów także w prawodawstwie łacińskim mówi się, że krzyżmo używane podczas celebracji bierzmowania winno być konsekrowane przez biskupa, nawet jeśli sakrament jest sprawowany przez prezbitera (kan. 880 § 2).

W Kościele łacińskim biskup diecezjalny, który na mocy swojego urzędu jest pierwszym odpowiedzialnym za wypełnianie funkcji uświęcania ludu Bożego, powinien osobiście udzielać bierzmowania lub zadbać o to, aby było ono udzielane przez innego biskupa (kan. 884 § 1). Biskup diecezjalny jest także zobowiązany troszczyć się, aby ten sakrament był rzeczywiście udzielany tym, którzy o to proszą zgodnie z prawem. Ten obowiązek biskupa diecezjalnego odpowiada prawu wiernych do przyjmowania sakramentów świętych (kan. 885 § 1; 213; 843 § 1).

¹⁶ Por. D. Salachas, *L'iniziazione cristiana nei Codici orientale e latino*, Bolonia 1991, s. 111.

Zawsze obowiązująca pozostaje zasada terytorialności i dlatego biskup diecezjalny udziela sakramentu bierzmowania w sposób legalny na terenie swojej diecezji także wiernym pochodzącym z innej diecezji, chyba że istnieje wyraźny zakaz ich własnego ordynariusza (kan. 886 § 1). Z drugiej strony biskup może udzielać tego sakramentu w obcej diecezji tylko za zezwoleniem - przynajmniej rozumnie domniemywanym - biskupa własnego owej diecezji. Swoim wiernym biskup może udzielać bierzmowania w każdym miejscu (kan. 886 § 2).

Wszystkie te warunki są konieczne oczywiście, tylko do godziwości aktu bierzmowania, ponieważ każdy biskup udziela tego sakramentu zawsze w sposób ważny¹⁷.

3. 2. Szafarz nadzwyczajny bierzmowania

Na samym początku trzeba zauważyć, że o szafarzu nadzwyczajnym bierzmowania można mówić tylko w Kościele łacińskim, ponieważ w Kościołach Wschodnich kapłan jest szafarzem zwyczajnym tego sakramentu (CCE kan. 694).

Nasz Kodeks także nie używa już terminu, który istniał w Kodeksie z 1917 r., a mianowicie: *szafarz nadzwyczajny*. W pierwszym kanonie poświęconym problematyce szafarza sakramentu bierzmowania mówi się po prostu o kapłanie, który posiada władzę udzielania tego sakramentu. Władzę taką prezbiter może mieć na mocy prawa powszechnego, lub szczególnego udzielenia przez kompetentną władzę (kan. 882).

Z mocy samego prawa władzę udzielania bierzmowania posiadają:

1) kapłani zrównani w prawie z biskupem diecezjalnym w granicach własnego terytorium, czyli zgodnie z kan. 381 § 2 i 386 są to ci, którzy stoją na czele prałatur terytorialnych, opactw terytorialnych, wikariatów apostołskich, prefektur apostołskich i administracji apostołskich erygowanych na sposób stały;

2) kapłan, który na mocy pełnionego urzędu lub upoważnienia biskupa diecezjalnego udziela chrztu dorosłemu, lub przyjmuje do Kościoła katolickiego ochrzczonego niekatolika;

3) proboszcz i każdy kapłan w przypadku niebezpieczeństwa śmierci (kan. 883).

¹⁷ Por. A. Mostaza, Confermazione, s. 269-270.

Jeśli chodzi o drugi z powyższych punktów, wydaje się konieczny następujący, krótki komentarz:

2a) zgodnie z odpowiedzią Papieskiej Komisji ds. Interpretacji Dekretów Soborowych z 2 grudnia 1979 r., nie posiada władzy bierzmowania kapłan, który przyjmuje do pełnej jedności z Kościołem kogoś, kto ochrzczony w Kościele katolickim stracił wiarę przed pełnoletnością, lub w ogóle jej nie posiadał na skutek np. ateistycznego wychowania¹⁸;

2b) według *Nowego dyrektorium ekumenicznego* z 25 marca 1993 r., nie można wątpić, że w różnych Kościołach Wschodnich niekatolickich sakrament bierzmowania jest prawnie udzielany przez kapłana podczas sprawowania sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Tak więc, norma kan. 883 nie dotyczy ochrzczonych w różnych Kościołach Wschodnich¹⁹.

Prezbiterzy ponadto mogą otrzymać władzę bierzmowania także od biskupa diecezjalnego (kan. 884 § 1). Udzielenie tej władzy nie musi być konieczne na piśmie i może dotyczyć jednego lub więcej prezbiterów w przypadku konieczności. Taki przypadek zachodzi często w dużych diecezjach, w których nie ma biskupów pomocniczych, a także wtedy, gdy biskup nie może osobiście udzielać bierzmowania ze względu na zły stan zdrowia lub inne, bardziej konieczne dla Kościoła lokalnego zajęcia²⁰.

Mogą także udzielać bierzmowania kapłani, którzy z ważnej przyczyny zostają dobrani podczas konkretnej celebracji przez biskupa lub tego kapłana, który posiada władzę bierzmowania udzieloną mu przez kompetentną władzę (kan. 884 § 2). Większość autorów uważa, że wspomniana w kanonie „ważna przyczyna” zachodzi np. wtedy, gdy jest wielu kandydatów do bierzmowania i nie chce się zbyt długo przeciągać ceremonii, aby nie stwarzać niepotrzebnych niedogodności celebransowi, bierzmowanym i całej wspólnocie wiernych²¹.

Kapłani, którzy otrzymali władzę udzielania bierzmowania, nie tylko mogą, ale mają obowiązek używania tej władzy dla dobra tych, ze względu na których taka władza została im udzielona (kan. 885 § 2).

¹⁸ Tamże, s. 268.

¹⁹ Por. Pontificio consiglio per la promozione dell'unità dei cristiani, Direttorio per l'applicazione dei principi e delle norme sull'ecumenismo, Citta del Vaticano 1993, 99a.

²⁰ Por. A. Mostaza, Confermazione, s. 268; G. Ghirlanda, Il diritto nella Chiesa - mistero di comunione, Rzym 1993, s. 286.

²¹ Por. A. Mostaza, Confermazione, s.269; G. Ghirlanda, Il diritto, s. 286; A.E. Hierold, Taufe und Firmung, w: Handbuch des Katholischen Kirchenrechts, Regensburg 1983, s. 673.

Kapłan udziela godziwie sakramentu bierzmowania także obcym wierzącym przebywającym na terytorium, które zostało mu wyznaczone, o ile władza nie została mu dana tylko w stosunku do konkretnych osób i nie sprzeciwia się ordynariusz własny kandydatów do bierzmowania. Poza własnym terytorium prezbiter nie może ważnie bierzmować nikogo, z wyjątkiem przypadku niebezpieczeństwa śmierci. Ta norma obowiązuje także tych prezbiterów, którzy są zrównani w prawie z biskupem diecezjalnym (kan. 887). Kapłani mogą natomiast ważnie bierzmować w miejscach wyjętych, gdy leżą one na terytorium, na które otrzymali władzę udzielania tego sakramentu (kan. 888).

Można zauważyć, że istnieje różnica pomiędzy biskupami a prezbiterami jako szafarzami sakramentu bierzmowania. Biskupi udzielają zawsze ważnie tego sakramentu. Prezbiterzy mogą udzielać go w sposób ważny tylko wtedy, gdy otrzymali taką władzę i w granicach jakie im zostały wyznaczone przez kompetentną władzę kościelną. Aby wyjaśnić ten stan rzeczy, należy bodaj krótko zatrzymać się nad problemem władzy koniecznej do udzielania bierzmowania.

4. Władza udzielania sakramentu bierzmowania

Jak już widzieliśmy powyżej, biskup udziela sakramentu bierzmowania zawsze ważnie, także poza terytorium nad którym posiada władzę. Może to czynić na mocy pełni sakramentu święceń i *munera* otrzymanych wraz z konsekracją biskupią. Inna jest sytuacja prawna prezbitera. Trzeba zapytać dlaczego? Czego brakuje prezbiterowi, aby mógł bierzmować?

Podczas dyskusji nad tym problemem zostały sformułowane dwie wątpliwości:

1) jeżeli prezbiter posiada władzę udzielania sakramentu bierzmowania na mocy otrzymanych święceń, czyli podobnie jak władzę sprawowania Eucharystii, to dlaczego musi otrzymywać dodatkowo specjalne pozwolenie od biskupa lub z mocy prawa, aby móc ważnie bierzmować?

2) jeżeli biskupi posiadają władzę bierzmowania tylko na mocy konsekracji biskupiej, to w jaki sposób może ona być delegowana czy przekazywana prezbiterom na drodze pozasakramentalnej, przez zwyczajne zezwolenie?

Kwestia ta została rozwiązana w doktrynie kanonicznej w następujący sposób: kapłan udziela sakramentu bierzmowania na mocy święceń kapłańskich. Jako argumenty przytacza się przede wszystkim fakt, iż w Kościołach

Wschodnich kapłan jest szafarzem zwyczajnym bierzmowania, a jest niemożliwym, aby kapłani Kościołów Wschodnich otrzymywali w święceniach kapłańskich inną władzę niż kapłani Kościoła łacińskiego. Inny argument to fakt, iż w historii Kościoła Zachodniego były takie okresy, kiedy kapłani byli szafarzami zwyczajnymi tego sakramentu²².

Należy zatem stwierdzić, że kapłani w święceniach kapłańskich otrzymują władzę konieczną do sprawowania sakramentu bierzmowania, ale wykonywanie tej władzy jest uzależnione od władzy, jaką posiada Kościół jeśli chodzi o dyscyplinę celebrowania sakramentów (kan. 841).

Na koniec, myślę że warto podkreślić, iż obecne prawo w sposób jasny wyraża te pryncypia teologiczne, o których była mowa, oraz ma oparcie w tradycji Kościoła Zachodniego, w eklezjologii Soboru Watykańskiego II i w racjach duszpasterskich²³.

Ks. Piotr Steczkowski

²² Por. J. Auer, *I sacramenti*, s. 153-154; D. Salachas, *L'iniziazione*, s. 112-113; A. Mostaza, *Confemrazione*, s. 270-271.

²³ Por. J. Auer, *I sacramenti*, s. 151-153.